

1940. 3.

Mäng ja Töö

Sundeksemplar

Hando Ruus

nr 3

Detsember 1940

MÄNG JA TÖÖ

Siin nad on koos — kaks sõpra, töökaaslast ja võitlejat. Nende elu eesmärk on olnud anda parem, rõõmsam ja õnnelikum elu kõigile tööd teha tahtvatele inimestele.

Teine nendest — L e n i n (vasakul) — ei ole enam elavate hulgas. Aga tema teod ja mõtted elavad edasi kogu maailma töötajate südameis.

S t a l i n aga jätkab võimsalt ja targalt oma kadunud sõbra elutööd. 21. detsembril tal oli sünnipäev — meie isalik juht sai 61 a. vanaks. Selle tähtpäeva puhul Nõukogude Eesti lapsed tervitavad teda ja soovivad sadade miljonite inimeste heategijale palju, palju õnnerohkeid päevi kogu maailma kasuks töötamisel.

Vana-aasta õhtul

Külmavana külla tuli,
kinke kõigil' kaasa tõi;
küünla soe ja armas tuli
pidumeeleolu löi.

Maiustuste kott käib ringi.
Maitse, ema, proovi, isa!
Ise võtan suhkrukringli.
Seda mürgeldust ja kisa!

Seda trilli, seda tralli,
mis nüüd ümber kuusepuul
Kes saand nuku, kes saand palli,
rõõmust killkab iga suu.

Külmavana vaatab aga
muigel suuga kõike pealt.
Vana aasta seljataga
elagu uus aasta hea!

Noored lugejad!

„Mäng ja Töö“ on teile juba üsna tuttavaks saanud külaline. Pole te seni ilmunud kolmest numbrist vist jätnud ühtki pilti vaatamata ega ühtki rida lugemata. Meile saadetud kirjadest selgub, et paljud asjad on teile väga meeldinud, ning see omakorda rõõmustab meid väga.

Kas te ei tahaks aga „Mängu ja Tööga“ veel suuremaks sõbraks saada? Hakake selleks oma ajakirjale ka ise kaastööd tegema. Kirjutage lühikesi jutte ja luuletusi, joonistage pilte, seadke kokku mõistatusi-ülesandeid jne. Cma tööd mõtelge muidugi ise välja — kuskilt raamatust või mujalt teiste töid mofa kirjutada ei sobi.

Omatehtud tööd pange ümbrikku ja saadke „Mängu ja Töö“ toimetusele, nagu seda kirjadega teha: aadress ja postmark ümbrikule ja siis ümbrik postkasti. Uuest aastast on „Mängu ja Töö“ toimetuse aadressiks: Tallinn, Pärnu mnt. 10.

Tehke nii! Küll siis mõnes järgmises „Mängu ja Töö“ numbris ilmuvad mõned paremad teie töödest. Meie jutustome siis omakorda sellest, mida me nende töödega teeme, mis sedopuõku veel trükki ei pääse. Neile lugejaile, kes meile juba kirju on saatnud, palju südamlikke tervitusi aastavaheajusel. Ning uut aastat alustame kõik hea hõoga mänguks ja tööks — õppimiseks.

Head uut aastat!

„Mängu ja Töö“ toimetajad.

SININE LAEV

E. Nemirovaja järgi

Kus võivad kasvada sääraseid kuused?

Kui me isaga saali astusime ja nägime seda suurt toredat haralist kuuske, seisatasime imestusest. Tihe hõbedavihm voolas kuuse okstel. Säärane hulk kirjusid mänguasju ripnes kuuse küljes, et ta oksad painduksid allapoole.

Isa oli selle suure kuuse all päris väike — ta pidi isegi pea kuklasse ajama, et näha punast tähte, mis säras ladvatipus.

— Tõeline karu oleks selle kõrval nagu mängukann, — ütlesin mina.

— Päris tõesti, see kuusk on kõrgem igast laevamastist, — lausus isa.

Käisime ümber kuuse nagu ümber mingisuguse torni. Tahtsime kõike näha, vaadata. Kusagilt ülalt hakkas korruga kostma muusikat. Säärast muusikat polnud ma veel kunagi kuulnud. Mulle näis, et isegi lühtrite tilgutid lae all hakkasid

kaasa helisema. Kõik saalisviibijad, nii lapsed kui ka vanad, hakkasid keerlema ja tantsima. Minu isa oli kõige lõbusam. Ta juhtis suurt ringi. Keerlesime nii kiiresti, et paistis, nagu oleks kuusk üleni hõbedane. Kaua ei saanud me puhata ja jallad tantsisid nagu iseenesest. Oli väga lõbus!

Korruga ma märkasin, et mu isa seisis suure kuuse juures tõsise, kurva näoga ja vaatles suurt laeva, mis rippus kahe oksa küljes. Püüdsin küll teda uuesti elustada:

— Küll jõuad veel oma laeva vaadelda!

Kuid tema ei lasknud end eksitada oma mõtteis ega pöörnud silmi laevalt. Ja ta ütles midagi mingisugusest sinisest laevast, kuid ma ei saanud õieti aru, mida ta tahtis ütelda.

*

Kuusepuu juurest tulime koju jalgsi. Lund tuiskas. Lumi keerles meie ümber ja raskendas käimist. Kõik nagu muutus valgeks ja pehmeks. Lumetuisus kõndivad inimesed olid kui külmavanad kuusepuu küljes. Me sammusime kingituste pakke käes kandes kodu poole ja vaikisime. Korraga ütles isa:

— Vaat täna tuleb Uusaasta. Tunni aja pärast on juba aasta üks tuhat üheksasada nelikümmend üks. Aga kaksikümmend kaks aastat tagasi oli samal ajal algamas tuhat üheksasada kahekümmes aasta. Siis oli seltsimees Lenin veel elus. . .

— Aga sa kõnelesid varem mingist sisinest laevast? — küsisin mina, kui isa uuesti oli vaikinud ja jälle nukraks muutunud.

Ma surusin oma käe isa palitu varrukaske — armastasin seda teha juba ammu, kuna nii on mul parem isa kuulata — ja kõndisin aeglasemalt edasi, nagu takistaks mind lumi. Läksime koju Punase Väljaku kaudu. Mausoleum oli lumega üleni kaetud. Tunnimehed maani kasukais seisid mausoleumi sissekäigu juures. Sinakasrohelist kuused asetsevad reas mausoleumi kõrval. Oli vaikne, täiesti vaikne.

*

— Tuhat üheksasada üheksateistkümnendal aastal, — algas isa, nagu poleks ta mu küsimust kuulnudki, — oli kodusõda, nälg, külm. Täiskasvanud olid halvasti riides, söid halvasti. Kõik, mis oli paremat, käskis Lenin anda lastele — šokolaadi, suhkrut, või, piima.

Tol aastal kavatseti ühes koolis Moskva külje all — Sokolnikis — teha kuusepuud. Sel talvel elas selles koolis Lenini naine, Nadežda Konstantinovna Krupskaja. Õpetajad ja lapsed kutsusid kuusepuule ka Nadežda Konstantinovna ja tema kaudu ka Vladimir Iljitš Lenini.

Lenin lubas tulla. Aga nii ei juhtunud kunagi, et Lenin ainult lubas ja ei pidanud sõna. Laste rõõm Lenini lubaduse üle oli suur.

— Lenin tuleb külla! Lenin tuleb meie kuusepuule! — nii rõkkas kogu maja.

Kool asetses metsas. Seal raiuti maha kõige parem ja toredam kuusk, värsked, roheline. Puu toodi majja, ja kogu majas tundus kuuse lõhna. Meeleolu oli rõõmus ja lõbus.

Aga nüüd — kuusk on, kuid kuusepuule pole midagi panna! Mis on kuusepuu ilma asjadeta? Siis neid polnud ega saanud neid osta ka raha eest. Otsustati asjad valmistada ise, — millest aga võis, mida keegi oskas. Metsast toodi käbisid, kogu majast korjati kokku kõik karbikeed ja värvilised paberid. Karusnaharibasid ja -tükke kuhjus suur mägi. Ja algas kibe töö.

Tikukarbikestest tehti vaguneid ja vedureid ning endamisi aruteldi, et need on otsekui tõelised vagunid. Ja seda kõike näeb Lenin.

Käbidest valmistati linde ja loomi ning loodeti, et need Leninile meeldivad. Need olid nagu elusad linnud ja loomad. Ja külmavana hakkasid mõned lapsed isegi kartma — arvasid, et see väike pika habemega vanake on päris tõesti metsast tulnud.

Õige palju asju oli juba tehtud, kui kooli kõige väiksem kasvandik, Kostja, keda hüüti Kilpkonnaks, ütles:

— Mina teen kuusepuu jaoks laeva. Suure, päris tõelise laeva, mastidega. Säärased, mis ka ujub.

— Aega on selleks liig vähe, — lausus õpetaja.

Aga Kostja hakkas siiski laeva meisterdama. Ta ostis kusagilt vineeritükikesi ja hakkas üksinda, ilma teiste abita, neid

saagima ja seadma. Kedagi ei lasknud ta läheneda oma tööpaigale, et keegi laeva enne ei näeks kui see on juba lõplikult valmis.

Iga tunniga muutus kuusk üha ilusamaks. Tüdrukud riputasid kuuse külge terve rea nukukesi, kes üksteisel käest kinni hoidsid. Aga siis tuli veel uus, ootamatu rõõm. Kostja istus ja meisterdas oma laeva, kui ta korraga kuulis laste kilkamist:

— Külakosti tuleb! Külakosti tuleb!

Nii oligi. Seltsimees Lenin oli Kremlist saatnud autojuhi tooma tolle aja kohta haruldasi kinke: kompvekke, väikesi krimmi õunu, pähkleid. Kogu kuusk nagu külvati nendega üle. Rikkalik oli meie kuusepuu. Mitte üks oks ei jäänud enam vabaks. Kostja aga ainsana meisterdas ja meisterdas oma laeva. Isegi lõuna- ja õhtusöögile hilines ta selle pärast.

Lõpuks saabus kuusepuu eelõhtu, vana-aasta eelõhtu. Kostja sai siiski oma laeva valmis. Purjed peal, punane lipp laevaninas ja isegi tüürimees oma kohal. Laev oli helesinine ja küljele oli kirjutatud kuldsete tähtedega LENIN.

Kõik kisasid:

— Kostja, näita laeva!

Aga Kostja peitis laeva koolijuhataja tuppa, et liim saaks kuivada. Sel ööl ei saanud Kostja kuidagi uinuda, sest ta oli väga õnnelik. Ta nägi unes, et ta sõidab sinisel laeval, laev kiigub lainetel ja talle lehvitab käega järele Lenin.

*

Siis me jõudsime isaga koju. Ma ei jõudnud kuidagi ära oodata, millal lõpeb õhtusöök Uue-aasta ootel. Kui Kremli tornikellad hakkasid helisema ja ma hakkasin ootama kaheteistkümnendat lööki, mõtlesin ma samal ajal ka Kostjale-Kilpkonnale ja sellele, kas meeldis Leninile ta sinine laev. Ma heitsin kiiresti voodisse. Isa istus mu kõrvale ja jutustas oma loo lõpuni.

— Hommikul läks Kostja koolijuhataja tuppa laeva järele, — jatkas isa, — et see kuusepuu külge riputada. Ta astub tuppa, ja mis ta näeb? Laev on kõik koost lahti kuivanud. Liim ei pidanud. Halb liim oli olnud.

Ma tõusin voodis isegi istukile, nii kahju hakkas mul Kostjast.

— Kas päris koost lahti lagunes?

— Pärts Jahti! ... Lenini saabumiseni oli jäänud aega ainult mõni tund. Lapsed käivad ukse taga, irvitavad, sumisevad, parastavad:

— Vaat' ei tulnud midagi välja!

— Kilpkonn!

— Naljhammas!

Kostja aga vaikus. Uuesti istus ta ja hakkas laevatükikesi kokku liimima. Ainult õpetajalt ta küsis vahetevahel:

— Mis kell on?

Aeg läheb liialt kiiresti, kui sul on vaja millegagi rutata. — Kui Lenin ometi tunnikesegi hilineks! — mõtles Kostja. — Aga koolijuhataja üha kõneleb, et Lenin ei hiline kunagi.

Juhtus aga nii, et Lenin tookord siiski hilines. Külalised olid juba kogunenud söögituppa. Lapsed kordasid suure rutuga oma osi esinemiseks muinasjutus „Kelgukesisõitja“. Nadežda Konstantinovna istus laua taga õpetajate ja õpilaste keskel. Ka kuusepuu ootas. Lapsed ootasid. Ja järjest jooksis keegi värava juure — kas pole juba kuulda auto tuututamist?

Helistati Kremli. Sealt vastati, et Lenin on juba välja sõitnud. Kostja jõudis peagu kõigea valmis, peagu kõik oli uuesti kokku liimitud. Ainult ta ise polnud enam rõõmus Lenini hilinemise pärast. Mis oli juhtunud Leniniga?

— Las' juba parem mu laev laguneb uuesti koost, kui ainult Lenin saabuks!

Kui ootad, siis aeg venib pikkamööda. Kõik hakkasid kurvastama. Isegi kuuse oksad löid nagu longu ärevusest. Tol ajal oli Moskva ümbruskonnas ju veel vargaid ja röövleid hulkumas.

Korraga suur rõõm: Lenin saabus! Kõik elavnesid uuesti, ruttasid talle vastu. Lapsed hakkasid kuuse ümber askeldama. Montöör süütas elektri ja okstel süttisid põlema värvilised lambikesed.

Kostja ei teadnud suure heameelega, mis teha, — kas joosta Leninile vastu või viia oma laev ruttu kuuse külge. Nii ta jäigi oma laevaga uksele peatuma. Kellele teda veel vaja on, seda laeva — viska või minema. Keegi ei vaata, kellelgi pole nüüd enam huvi laeva imetella.

Lenin astus tuppa. Temaga ühes tungis sisse ka värsket külma õhku ning kuuselõhn andis end tugevamini tunda. Lenini silmad nägid nagu kõike korraga. Iljiti hakkas tervitama ja nagu kartis, et ta jätab kedagi kogemata vahele.

Ta tervitas ja samal ajal vabandas, seletades, missugune äpardus tal oli juhtunud autoga ja et tal oli tulnud jalgsi tulla hulk maad. Kuid keegi ei mõtelnudki talle sellepärast pahane olla. Kõik ümbritsesid teda, kõik tahtsid temale ligemale pääseda.

Kostja vaatas Leninile. Ta pole ju sugugi niisuguse suure kasvuga nagu Kostja seda endale ette kujutas, pigem keskist kasvu.

Poisike pigistas käte vahel olevat laeva. Tundub vägagi haavavana, kui midagi teed, püüad, ja äkki osutub, et seda polegi kellelegi vaja.

Kuid Lenin märkas siis poisikest ja selle käes olevat purjede ning mastidega sinist laeva.

— Tervist, meremees! — hüüdis Lenin ja kaelustas Kostjat.

Lenin hakkas laeva ligemalt silmitsema, nagu oleks see päris tõeline laev ja valmistuks pikale meresõidule. Ta kiitis laeva kõva häälega, nii et kõik lapsed seda kuulsid. Kostjal endal hakkas nagu häbi oma suurest heameelest ja ta liibus Leninile.

Kogu õhtu kestes Kostja ei eemaldunud Leninist. Ilus oli see kuusepuu!

Ja kui Kostja õhtul magama heitis, andis ta iseendale sõna, et ta hakkab tingimata meremeheks.

*

— Aga kus Kostja nüüd on? — küsisin mina, kui isa oli vaikinud ja vaikselt ohkas.

— Kostja kasvas suureks. Ta nägi palju ja õppis palju...

— Kas temast saigi meremees? — küsisin mina ja puudutasin kuldpaela isa varrukal.

— Muidugi! — vastas isa. — Sa ometi näed... Muidugi hakkas, kui Lenin seda talle kord juba oli ütelnud...

Istusime isaga veel kaua kõrvuti, vaikisime ja mõtlesime.

Mõtlesime Leninist.

Ja mina mõtlesin sellest, et too Kostja ongi minu isa, Konstantin Ignatjevits. Ma armastan väga, kui isa sõidab meile Leningradist külla. Ma armastan ta vestlusi merest ja laevadest ning ta mere-mehe mundrit kuldpaeltaga varrukail.

EEDU TAHAB KOOLI MINNA

Erik Nõorme

A. Pilari joonistused

Räägitakse, et mõni laps ei tundvat huvi lugemise ega kirjutamise vastu. Mõni olevat säärane, et ta esimest korda kooli minnes ei oskavat isegi tähti kokku veerida lühemateks sõnadeks.

Pottsepp Vasara noorem poeg Eedu oli siiski teissugune. Ta oli lugema õppinud juba paari aasta eest. Ka kirjutada oskas Eedu, ja isegi rehkendamine polnud talle päris võõras.

Suvel ja talvel oli Eedul muidugi väljas alati palju tegemist. Suvel mängis ta teiste omasugustega liivahunnikus. Kord ehitati seal kindlusi, teinekord tehti liivast selle maja mudel, kus elati. Talvel ootas aga kelgumägi, mis ühisel jõul valmis meisterdati.

Ainult sügisega ei tahtnud Eedu kuidagi leppida. Mitte sellepärast, et sügisel vihma-ajal ei saanud nii kaua väljas olla kui suvel või talvel. Sellest polnud ju viga, sest siis võis ju toas lugeda mõnd huvitavat raamatut. Sügis ei meeldinud Eedule aga sellepärast, et siis läks vend Aadu koos naabripoistega kooli ja Eedul hakkas siis hommikupoolikul igav.

Juba sellest ajast alates, kui Eedu hakkas tähti veerima, tülitas ta ema lõpmatult küsimisega:

— Ütle, ema, eks ma tänavu lähe kindlasti kooli?

— Ema pidi aga alati kordama, et Eedu on kooliminekuks veel noor ja peab veel mõne aasta ootama.

— Imelik lugu, — mõtles Eedu kurvalt. — Lugeda ja kirjutada ma juba oskan, aga kooli mind ei lasta. Naabripoiss Juku, kes vaevast tähti tunneb, võib aga iga päev koolis käia.

Tuli sügis. Juba mitmendat päeva korraldas ema Aadu kooliriideid. Ühel päeval läkski vend Aadu kooli. Ka samas majas elunev väike Volli läks, kuid Eedu pidi ikkagi koju jääma.

Koolitöö algusest oli möödunud juba mitu päeva ja iga päev rääkis Volli, kui huvitav on koolis olla. Tundides loetakse huvitavaid jutte ja õpetatakse toredaid laule. Kui tundides peavad kõik olema vaikselt oma kohal, siis vahetundidel võib joosta ja palli mängida niipalju kui on lusti. Eedu teadis seda juba varemgi, kuna ta elas koolimaja lähedal ja vahetundide ajal kostis kooliõuest alati laste naeru ja kilkeid.

Ühel päeval tuli Eedule hea mõte, kuid ta ei rääkinud sellest kellelegi. Ta otsustas ise kirjutada sooviavalduse kooli astumiseks ja selle viia koolijuhataja kätte. Eedu oli nimelt vanemate inimeste jutujamistest kuulnud, et kui on teoksil midagi tähtsat, siis kirjutatakse alati sooviavaldus.

Milline see sooviavaldus õigupoolest pidi olema, sellest polnud Eedul aimugi. Hulk aega mõtles ta enne kui võttis sullepea ja hakkas kirjutama. Muidugi tuli kirjutada tindiga, sest kes kirjutab kirju pliiatsiga. Eedu kirjutas hoolikalt:

Minu nimi on Eedu ja ma tahan kooli tulla. Olen kuus aastat vana. Lugemine on mul selge ja kirjutada oskan ka. Kui te seda ei usu, küsige mu vennalt Aadult ja naabripoisilt Vollilt. Et kiri kaduma ei läheks, toon ma selle ise ära. Eedu.

*

Järgmisel päeval peeti turgu, kuhu ema läks nagu alati. Eedu pesi end sel hommikul väga hoolikalt, sest ega kooli sobi minna musta kaelaga.

Eedu süda värises, kui ta asus teele koolimaja poole. Mida ligemale ta sellele jõudis, seda kiiremini hakkas tal süda peksma. Korra mõtles ta isegi juba tagasi pöörduda ja järgmisel päeval uuesti tulla

lootuses, et süda siis nii palju ei klopi. Lõpuks läks ta siiski edasi.

Kooliõu oli seekord tühi ja vaikne, sest oli tund ja lapsed viibisid kõik klassitubades. Ainult üht inimest silmas Eedu. See oli vanem mees ja seisis koolimaja nurga juures, luud käes.

— See on kindlasti koolijuhataja ja vaatab nüüd järele, kas lapsed on vahetunnis teinud midagi pahandust, — säärane mõte lendas Eedul läbi pea. Mees, keda Eedu koolijuhatajaks pidas, oli niivõrd muheda näoga, et Eedu ärevus hakkas kahanema.

— Tervist, kodanik! — hüüdis Eedu julge häälega ja jäi mehe ette seisma.

— Tervist, tervist! — vastas mees ja vaatas Eedut üllatatult. Ta silmitses teda hulk aega ega rääkinud sõnagi. Eedu ei saanud oma jutuga ka kaugemale, sest tal hakkas hirm uuesti südamesse pugema. Mine sa tea, mida see koolijuhataja vaatab ja uurib.

— Ära siin vahi midagi, katsu, et ruttu klassi saad! Mis looderdamine see on, kui teised klassis kibedasti õpivad.

Need sõnad tulid päris kurjast suust ega sallinud sugugi vasturääkimist. Eedut valdas hirm ja rõõm korraga. Ta imestas, et see koolijuhataja teab tema soovi kooli

tulla, ilma et Eedu oleks sellest sõnakestki lausunud.

Järgmisel silmapilgul oli Eedu juba kooli trepil ja siis ka kohe koolimajas. Ta käis pikas koridoris edasi-tagasi, luges klassiustelt numbreid. Kuid tee mida tahad või loe kuidas tahad — esimest klassi pole kusagil! Ei aita muu kui jälle välja tagasi, saagu mis saab. Väljas nägi Eedu, et mees oli hakanud õue pühkima.

— Ma ei leia kusagilt esimest klassi, — ütles Eedu nukra häälega, endal nutt varaks. Hoovipühkijal kukkus luud käest ja ta jäi Eedule otsa vaatama rumala näoga. Vaatas ja vaatas, ja siis ütles pilkavalt:

— Ei noh! Kus sa siis klassi võid üles leida, kui klassis parajasti on raske tund. Olen seda küll näinud, et vanemad poisid püüavad tundidest kõrvale hoida, aga et väikesed ka sääraseid tempe teevad — oi-oi-oi! Seda peab kohe koolijuhatajale teatama!

Eedu aga ei saanud kuidagi asjast aru.

— Kas siis teie ei olegi koolijuhataja? — sai ta siiski küsida, — mina tahan siia kooli tulla.

Nüüd taipas mees asjalugu.

— Nii et sa meie kooli õpilane ei olegi? Sa siis end tunnist kõrvale ei hoia? Soosoo-soo! Ei mina ole koolijuhataja ühti,

olen kooliteenija. Aga koolijuhataja juure juhatan sind kohe.

Siis läks Eedu koolimaja uksest teist korda sisse, nüüd aga koos kooliteenijaga.

Koolijuhataja istus üksinda õpetajate-toas. Suures segaduses ei tulnud Eedule enam meelega oma sooviavalduskirja, vaid ta esitas oma palve suuliselt. Ta rääkis kõik ilusasti ära, et ta on kuus aastat vana, oskab lugeda ja kirjutada ja tahaks kangesti kooli tulla.

Eedu pikka juttu kuulas koolijuhataja heatahtliku naeratusega, patsutas siis poisile õlale ja lausus:

— Sa oled tragi poiss. Meie kooli jaoks oled sa aga ikkagi veel natuke noor ja pead vähimalt aasta ootama. Aga sellest pole midagi. Väiksemate jaoks on meil ka kool, mida nimetatakse lasteaiaks. See asub siinsamas üle tänava ja seal õpetatakse kõike, mida hiljem koolis tarvis läheb.

Lasteaed — jah, seda sõna oli Eedu ennegi kuulnud. Huvitav ja tore koht pidi see tõesti olema, nagu selgus koolijuhataja jutust.

— Lasteaiast räägin kohe emale, võib-olla pole ta sellest midagi kuulnudki. Sinna ta mind ikka lubab, — mõtles Eedu, kui ta jooksis tuhat-nelja kodu poole.

Ema oli vahepeal juba turult tagasi jõudnud. Eedu jutustas talle, kus ta oli käinud ja mida kuulnud. Sellest aga, mis tal kooliteenijaga juhtus, ei piuksatanud ta sõnagi, kuna see tundus talle piinlikuna. Lasteaiast seletas ta emale nii-palju kui ta oli koolijuhatajalt kuulnud.

— On ikka sinul julgust! — imestas ema. Selle vastu, et Eedu läheb lasteaeda, polnud tal midagi. — Eks sa mine pealegi, sul lähebki kodus enne lõunat igavaks, — lausus ema.

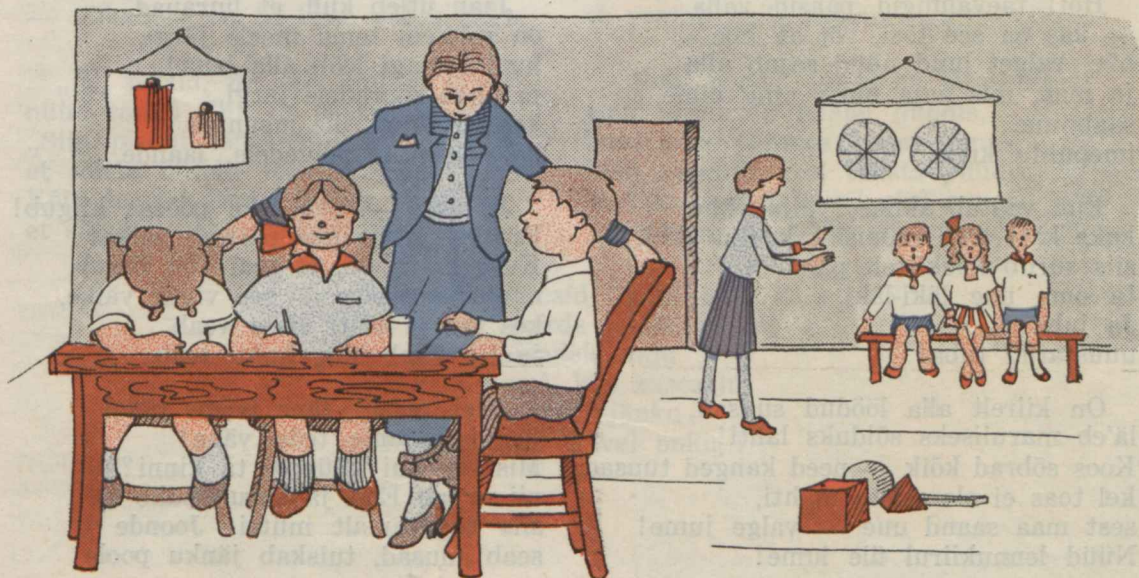
*

Nüüd käib Eedu lasteaias ja talle meeldib seal väga. Lasteaias on palju rõõmsaid poisse ja tüdrukuid, seal mängitakse, laudakse ja õpitakse. Ka Konsa Ludvi, kes on Eeduga ühevanune, käib nüüd lasteaias, kuna ta Eedult kuulis, kui lõbus on lasteaias ja kui tore tädi neid õpetab.

Algul lootis Eedu, et seiklusest kooliteenijaga ei saa keegi teada. Nii see siiski ei läinud. Juba järgmisel päeval pärast Eedu koolis käimist rääkis Aadu kodus kogu loo. Kooliteenija oli rääkinud, istudes lauavirna otsas ja kõlmutades jalgu, milline nali oli juhtunud ja kuidas teda oli koolijuhatajaks peetud. Kooliteenija olevat tore mees, kes poistele alati kent-sakaid lugusid jutustavat. Seekord oli Eedu seiklusest jatkunud naeru hulgaks ajaks.

Kui Aadu kodus Eedu äpardusest rääkis, läks Eedu näost üleni punaseks. Hiljem aga naeris ta ise teistega kaasa ja rääkis seda lugu lasteaiaski.

Eedut huvitab nüüd ainult üks asi — kas kooliteenija tuleval aastal, kui ta uuesti kooli läheb, teda veel mäletab. Kui ei mäleta, siis Eedu ise ütleb temale, et Eedu ongi see poiss, kes teda koolijuhatajaks pidas. Kooliteenija on ju tore mees, ega tal siis enam ole põhjust arvata, et Eedu kooliõues ümber hulgub.

L. Viigimäe joonistused

JÄNESEJAHT

Ralf Parve

Hoi! taevaluugid pääsid valla
— kas on see tõsi, või on ime —
näe, valget lund nüüd sajab alla
ja maa, mis äsja must ning pime,
saab uue
imepuhta kuue.

Enn vaatab aknast välja vähe,
kaks kätt lööb rõõmsalt kokku äkki,
siis surub imekiirelt pähe
ta oma uue läki-läki.
Ja juba
unustatud tuba!

On kiirelt alla löödud suusad,
lä'eb maruliseks sõiduks lahti!
Koos sõbrad kõik — need kanged tuusad,
kel toas ei ole seista mahti,
sest maa saand uue — valge jume!
Nüüd lennukiirul üle lume!

Jaan ütleb küll, et liurauad
on rohkem tema meele järgi,
kuid temagi lööb alla lauad
ja uhab sõpradele järgi,
kes üle kopli, üle maantee
koos kaovad mägedele, laande.

Ja äkki — seal üks põõsas kiigub!
Ei näe, sest silma paistab päike!
Kuid karta on, et seal vist liigub
narr jänespoiss — see vigur väike,
kes poisse tihti sisse veab
ja ise kaob siis, kuhu teab...

„Hei, poisid, täna teeme pinni
ja kimbutame teda vähe!
Mis on, kui püüame ta kinni?“
nii arvab Enn ja surub pähe
siis tugevamalt mütsi. Joonde
seab suusad, tuiskab jänku poole.

Kõik päri Ennu kange nõuga
 — et vangi võtta novejala;
 ja lubatakse kogu jõuga
 koos kinni püüda tore pala.
 Kuid ega jänku põõsas maga
 — vilks! — on ta teise põõsa taga.

„Ei, poisid, nii see küll ei lähe,“
 nüüd sõnab Enn ja peatab sõidu.
 „Siin plaani teha vaja vähe,
 et mitte muidu joosta võidu!“
 Kõik teevad Ennu ümber ringi,
 et sõjanõu saaks leitud mingi.

Selsamal silmapilgul aga,
 kui poisid peavad sõjaplaani,
 on jänes nende selja taga
 ja nagu kummardudes maani
 neid pilkab vigurliku teoga,
 et vaatab neile naerunäoga.

„Noh, poisid, jänes on siinsamas!“
 Enn ärritatud häälel hüüdis,
 kuid kohe pehmes lumes lamas,
 kust asjatult veel tõusta püüdis,
 sest koos neil kõigil olid suusad
 ja liikuma ei pääsnud tuusad,

kes plaanitsesid jänkujahti.
 Veel jänes naerda leidis mahti,
 siis andis jalgadele valu
 ning kadus seal, kus kasesalu.
 Nii vedas ninapidi jänku
 neid jälle, vana kaval onku.

KUIDAS KASSIPOEG Süüa palub

Kord hommikul unustas väike tüdruk oma kassipojakesele piima valada. Kiisuke oli väga näljane. Ta tahtis siis ise piima paluda, kuid oli äkki unustanud, kuidas seda tuleb kasside keeles teha. Ta jooksis õue ja hakkas kibedasti nutma.

Värava juures seisis hobune.

— Mis sa nutad, vaene kassipojake? — küsis hobune.

— Miks ma ei peaks nutma, — ütles kiisuke, — olen näljane ja olen unustanud, kuidas kassid süüa paluvad.

— See on lihtne, — ütles hobune, — ütle lihtsalt ho-ho-ho ja sulle antakse kohe toitu. Mina küsin ikka nii.

— Ei, — ütles kiisuke, — nii küsivad ainult hobused. Kassid paluvad aga teisiti.

Kiisuke jooksis edasi. Õues kohtas ta lehma.

— Mis sa nutad, väike kassike?

— Miks ma ei peaks nutma, kui olen unustanud, kuidas pean süüa paluma.

— See on väga lihtne, — vastas lehm, — las' ma õpetan sind. Ütle rida kordi muuh-muuh-muuh ja sulle antaksegi süüa.

— Ei, — ütles kiisuke, — nõnda paluvad ju lehmad süüa. Mina pean kindlasti teistmoodi paluma.

Kassike jooksis nuttes edasi aida juure. Seal tuli talle vastu suur must kass.

— Mis sa, kassipojake, nutad? — küsis must kass.

— Miks ma ei peaks nutma? Tahaksin väga süüa, aga ei oska seda enam kuidagi küsida.

— Ütle ometi näu-näu-näu! — vastas must kass.

— Tuletasidki mulle meele! Palju tänu! — rõõmustas kiisuke ja jooksis kogu jõust otse tuppa tüdruku juure.

— Näu, näu, näu! — näugus kiisuke niisama haledalt kui seda oli teinud kass.

— Mis ma olen ometi teinud! — hüüdis tüdruk. — Unustasin oma kiisukesele piima anda!

Haaras siis tüdruk kausikese ja valas sellesse kassikesele piima. Kassipojake lakkus aga kausikese tühjaks ja hakkas siis rõõmsalt mängima.

VÄRVITUD rebane

Elas kord ühes metsas kaval, väga kaval rebane Reinuke. Väga palju kordi olid teda taga ajanud jahimehed, ässitades koeri tema kallale ja seades tema jaoks üles piüniseid, — kuid kõigest hoolimata polnud neil siiski korda läinud teda tabada.

Ja kui rebane läks jahile — kanalasse või küüni — polnud ta kordagi tagasi tulnud tühjade kätega.

— Mis te arvate? — kiitles ta oma sõprade ees. — Seni käisin ma jahil küldes, aga homme, vaadake, lähen ma päise päeva ajal linna ja näppan seal kana otse turult!

— Oh jäta, ära räägi rumalusi! — hoiatasid teda sõbrad.

— Kuidas rumalusi? Eks me vaata! — vastas rebane.

Seekord oli aga Reinuke-vaeseke siiski läinud liiale oma kiitlemisega ning ta ise veendus selles linna jõudes.

Linna tänavad olid täis lärmi ja müra, millist Reinuke polnud kunagi kuulnud ega näinud uneski. Kõikjal nagisesid koormad, põrusid rattad, hobuste kabjaplaginid kostis sillutiselt — rebane kõrvad polnud sellega harjunud.

Vähe oli neid, kes rebast märkasid. Reinuke oli selle üle väga rõõmus. Ta ruttas otse turu poole. Ta polnud veel selle lähedalegi jõudnud, kui talle korraga jooksis vastu koer ühest väravast, teisest küljest juba teine ja — äkki nägi ta — veel kolmaski oli lähenemas suure jooksuga.

Koeri meie Reinuke juba ei saanud petta. Koerad tundsid kohe rebase lõhna ja — lõrinal-larinal rebasele kallale. Mis nüüd teha? Kuhu nüüd põgeneda?

Nagu välk jooksis rebane ühte õue. Näeb — õues seisab suur tünn. Mis muud kui ühe hüppega tünni peitu koerte eest. Tünnis oli aga paks sinine värv.

Vaevalt oli rebane jõudnud tünni reldusse, kui iuba koerad jõudsid õue. Nad ulusid, haukusid ja nuusutasid kõikjal. Mitu korda käisid nad ka tünni juures, kuid värvi vastik hais mattis rebase lõh-

na. Nii ei leidnud koerad rebast ja jooksid edasi. Rebane aga kükitas tinnis kuni õhtuni.

Kui ilm oli juba päris pime, hüppas Reinuke tinnist välja ja jooksis üle tänavate, läbi aedade ja peenarde otse metsa. Elu veel vaevalt sees, ronis ta ühte koopasse, puges lehehunnikusse ja jäi kohe magama.

Ta ärkas alles teisel päeval ja ronis koopast ettevaatlikult välja. Äkki vaatas ta iseennast ja karjatas:

— Aga mis see siis on? Kas see olen siis mina?

Ja tõesti — see polnud enam Reinukese moodi, vaid mingisugune imelik, hirmus elukas. Üleni sinine, kaetud vastiku haiguga ja ei tea veel millega, kas kalasoomustega või siiliokastega.

Samal ajal nagu maa alt tekkis Reinukese juure hunt-vennas. Aga niipea kui ta silmas seda imelikku sinist elukat, ulus ta kohe suurest hirmust ja pani tuhatnelja jooksu.

Põgenedes kohtas hunt metsas karu, põtra, metssiga. Teisigi loomi kogunes hundi ümber. Kõik hakkasid pärima, mis on juhtunud ja miks hunt nii taha vaatamata oli põgenenud. Aga hunt, silmad hirmust punnis, värises kogu kehast ja suutis vaevu mõniseda:

— Ta on seal! Ta on seal! Oi-oi, on aga elukas! Oi-oi, ja veel missugune!

Hundi juhatusel läksid kogunenud loomad seda imeelukat vaatama. Varsti jõudsid nad rebase lähedale, kes askeldas oma koopa juures. Aga sinist elukat nähes panid nemadki jooksu, üks ühele, teine teisele poole. Ja miks ka mitte? Sihukest elukat polnud veel nähtud ega kuulnud tollest ajast peale, kui maailma nimetatakse maailmaks ja metsa metsaks.

— Noh, — mõtles rebane, — see pole ju sugugi halb, et nad mind nii väga kardavad. Oodake aga, küll ma teile veel näitan!

Ta ajas saba püsti, lõi rinna ette ja läks uhkelt sügavasse metsa loomade puhkekohale. Seal sammus ta tähtsalt keskpaika ja hüppas kännu otsa, kus harilikult karu armastas istuda. Nii istus ta seal ja ootas.

Ei möödunud poolt tundigi, kui kännu lähedale hakkas kogunema loomi ja linde. Algul need siiski hoidusid eemale ja värisesid. Siis hakkas aga rebane nendega lahke häälega kõnelema:

— Tulge aga lähemale, ma ei tee teile midagi!

Loomad vaevu-vaevu lähenesid temale.

— Kuulake mind, mu armsad, — algas rebane vaikse häälega. — Ma olen tark loom Teravmeel ja olen tehtud taevavõlvi sinisest savist. Loomade riigis on ilmnenud korratusi ja ma tuln siia, et olla teile valitsejaks.

Loomad hakkasid seda kõnet kuuldes käppadega plaksutama.

— Sina hakkad siis meie valitsejaks? — kostsid küsimused.

— Jah, mu lapsed, — vastas rebane tähtsalt.

Siis ruttasid kõik loomad oma valitsejat kostitama. Kullid püüdsid tema jaoks kanu, hundid ja karud töid lambaid ning vasikaid. Rebane Reinuke elas aga päevast päeva täiesti muretu elu.

Nii möödus aasta sellest päevast, mil ta oli loomade poolt valitsejaks tunnistatud.

Loomad otsustasid seda päeva pidulikult pühitseda ja korraldasid suure kontserdi. Kogunes suur koor rebaseid, hunte, karusid. Kõik hakkasid laulma. Oli see aga vägev laul!

Karud mõirgasid bassi, nii et tammeoksid vabisesid. Hundid ulusid, nii et kuulajatel läks silmade ees pimedaks. Kui aga noored rebaseid hakkasid kaasa laulma oma peenikeste häältega, ei suutnud rebane Reinuke end enam pidada — ajas lõua ette ja hakkas korruga ka ise klähvima rebase moodi.

Ja mis juhtus? Kõik lauljad peale Reinukese vaikisid korruga.

— See on ju rebane!... Päris harilik värvitud rebane!... Ptui!... Ja meie arvasime, et ta tõesti on valitseja, tark loom Teravmeel!... Ah sa petis!...

Kõik loomad tormasid siis rebase kallale ja kiskusid ta tükkideks.

Valvel

Vintpüssiga tugeval käel
käib, seisab me tunnimees mäel.

Valvur pilgud seal kaugusse seab:
et kaitseb Tööliitu, ta teab.

Sõda küll ei me tahagi, ent
ei me luba ka tallata end!

Vintpüssiga tugeval käel
on valvel mees töörahva väe...

VANAINISA GLOOBUS

Oksana Ivanenko järgi

Kunagi ma ei arvanud, et satun säära-
sesse kimbatusse. Seni läks kõik libedasti,
aga nüüd, kui lähed kooli, ei ole elugi
enam armas.

Emä juba eile küsis: „Mis sa tusatsed
seal, tige nagu hiir tangule?“ Jah, aga ma
pole talle seni veel midagi ütelnud.

Kooli üldiselt ma ju väga armastan. Ka
mind armastatakse seal. Kõige rohkem ma
seltsin Peetriga, Tatjanaga, Raheliga ja
Leenaga. Ja Anna Jürisoo on meil kena.
Tema meeldib mulle eriti maateaduse
tunnis.

Paraku, kõik läks oma rada ja kõik oli
hästi. Aga vaat' sulle! Ühel päeval ma
pidin Heiti võtma puksiiri. Te ei tea
Heiti? Oo! Esiteks ta on suur võrukael,
teiseks ta on selline luiskaja, et teda kuu-
lata on võimatu. Ta teab kõike ja kõigist
ta on targem.

Ainult ärge arvake, et ta kõike õigesti
teab ja et ta ülesandeid oskab lahendada.
Ei midagi sellesarnast. Ta alati kiitleb, et
ta on kõige tugevam, et ta oskab vigureid
teha, krimpsutab nagu, osatab kõiki, aga
õpib halvasti. Kõigis aineis ta jääb teis-
test maha, maateadust ta ei oska üldse
mitte.

Ja kujutlege, Anna Jürisoo ütleb:

— Las Heiti rakendub, aga Maili võtab
teda puksiiri.

Kui ma seda kuulsin, siis ma imestusest
otse tardusin.

Aga Heiti pühkis nina ja ütles:

— Tema ise hilineb iga päev, ja nüüd
veel võtab puksiiri.

— Me juba nii kavatsesime, et Maili
võtab sind puksiiri, — ütles Peeter ja
vaatas teisele otsa nii, et vastu rääkida ei
tohi. — Kuni oktoobripühadeni peab end
kogu meie klass kokku võtma. Aga püha-
deks me võtame vastu mõningad pioneerid.

Peeter on õpilaste komitees. Kuidas
võiks teda mitte kuulata? Kuni oktoobri-

pühadeni! Võib-olla soovin minagi pio-
neeriks saada ja nüüd määrasid nad
mulle kaela selle Heiti!

Ma läksin siiski avasüli tema juure:

— Heiti, tule täna õhtul minu poole. Me
arvutame üheskoos ülesandeid ja õpime
maateaduse ära.

— Ah, tühja ka! — tõmbas Heiti nina
(tal oli selline harjumus). — Ma arvutan
ilma sinutagi. Need tühised asjad.

— Tule ikka, — ütlen ja püüan võima-
likult lahkesti rääkida. — Mul on palju
huvitavaid raamatuid, ja gloobus on.

— Mõttele! Gloobus. Nagu ma poleks
gloobust näinud, — tõmbas Heiti uuesti
nina.

— Ei ole näinud gloobust! Muidugi ei
ole näinud. Mul on säärane, mida sa
ühestki koolist ega isegi ühestki kauplu-
sest ei leia. Ta on voolitud mägedega. See
on väga vana, minu vanaisa gloobus.

Ma jooksin koju ja mõtlesin: küll oleks
tore, kui mind pioneeriks vastu võetaks.
Mulle väga meeldib, kui meie pioneeride
lülil ühesuguseis pihikuis ja lühikestes
pükstes marsib ja laulab. Ja nii ma kujut-
lesin endale, et ma juba marsin nendega,
hüppan kraavi ja lähen. Kraav on täis
lehti — puudelt langeb neid üha juure.
Lehed on kollased, punased, pruunid, kulla-
karvalised. Nad on nagu kuivikud ja —
šurh-šurh. Mulle väga meeldib sedasi jal-
gadega lehtedes sahistada. Sahistan ja
järsku kuulen:

— Hhaa! Tänaval käia ei oska, aga võ-
tab teisi puksiiri!

See oli Heiti — seisis ja irvitas. Mul
hakkas häbi.

— Mis see sinusse puutub? — ütlesin
mina ja kiirustasin koju.

Õhtul Heiti ei tulnudki. Üksi arvuta-
sin kiiresti ülesanded. Igaks juhaks kir-
jutasin ülesanded erilehekesele. Las'
Heiti hommikul kirjutab maha, muidu

mul on häbi, kui ta midagi ei tea. Siis ma õppisin geograafiat ja võtsin gloobuse. Ta on hiiglasuur. Me leiutasime sellise mängu: keerutame gloobust kiiresti-kiiresti, siis seiskame ringlemise sõrmega ja jutustame sellest kohast, kuhu sõrm sattus. Kui satume Aafrikasse, siis jutustame Aafrikast: kes seal elab ja missugused loomad seal on; kui Saksamaale, siis jutustame Saksamaast. Aga enamasti ei jutusta mitte meie, vaid minu vanaisa. Tema on juba vana, palju reisinud ja palju näinud.

Teisel päeval — nagu poleks midagi juhtunud — Heiti naeratas, tõmbas nina, võttis minult ülesanded ja kirjutas maha. Ja see, et mina tema eest hoolitsesin, oli talle täiesti ükskõik. Maateaduses küsiti temalt mingit tühja-tähja ja ma ütlesin talle ette.

— See ei lähe, — mõtlesin ma. — Nii ei ole Heiti hooldamisest mingit kasu ja puksiirist ei tule midagi välja. Tema ei õpi, ainult valetab, ja mina veel aitan kaasa. Tõelised pioneerid nii ei tee.

Ma ütlesin talle jälle:

— Tule minu poole.

Aga ta ikka ei tule. Klassis teeb ta ulakust. Ta meisterdas enesele kümmpüssi ja laseb seda mitte üksi vahetunni ajal koridoris, vaid ka tunni ajal klassis.

Kaks nädalat enne oktoobripühade-eelseid katseid kavatses meie kool korraldada näitusepäeva, näituse õpinguist ja korrast. Enne seda aga me seadsime sisse rahvusvahelise nurga. Riputasime üles loosungeid ja piiritaguste laste ja tööliste pilte. Polnud viga, õnnestus päris hästi.

Peeter surus käe taskusse ja ütles nagu täiskasvanu:

— Teate, seltsimehed, oleks väga ilus, kui paneksime oma nurgakesse veel Maili gloobuse ja punase lambikese.

— Ma jooksen kohe koju ja toon, — ütlesin mina. — Emal on pildistamise jaoks ka punane laternake.

Järgmisel hetkel ma olin juba tänaval...

— Taadike, meil on näitus... Rahvusvaheline nurk... Ja mind võetakse oktoobripühade ajal pioneeriks. Kas ma võin gloobuse kaasa võtta? Ta on mulle väga-väga vajaline.

— Mis siis ikka — kui vaja, siis võta. Ainult vaata, et sa katki ei tee. See on vanaaegne ja väga hinnaline asi.

Ma kihutasin tagasi, gloobus käes, ja alles koolimaja ligiduses meenus mulle, et unustasin punase laternakese. Andsin gloobuse Peetri kätte ja ruttasin jälle koju laternakese järele. Saabunud laternaga, astun klassi ja — mis ma näen!

Lapsed askeldavad loosungi kallal ja see vastik Heiti sihhib oma neetud püssist otse gloobusesse.

Samal hetkel lask läks lahti ja — näen — gloobuses oli auk, ja mitte ainult üks! Nüüd lõppes mu kannatus: haarasin gloobuse ja virutasin Heitile pähe.

— Gloobust rikkuma! Kas sa tead, mis gloobus see on? — Ja ise nutan ja nutan, nagu mõni titake, aga mitte kui kolmanda klassi õpilane.

Lapsed piiravad meid sisse. Peeter vaatab karmilt ja ütleb:

— Vaat' kus löögimees! Maili, Maili!

— Tema tegi Mailile suurt kahju! — kisendas Tatjana.

— Viskame ta välja oma klassist, karjus Rahel.

— Mina Maili asemel ei teeks seda veel, — astus minu juure Leena. Aga Heitile ütles ta tasakesi: — Sa oled meil kui kurjategija.

Heiti läks näost punaseks nagu Peetri kaelaside, haaras järsku minu katkise gloobuse ja jooksis klassist välja.

Kõik olid Heitile pahased: tema lõhkus meie nurgakese, tema rikkus sellise hea asja... Ainult Peeter vaikis. Minust ei maksa üldse rääkida. Mina ulusin ja ulusin, pisarais läksin koju. Ja kui nägin vanaisa, siis nutsin veelgi tugevamini.

— Mis sinuga on? — ehmus ema.

— Gloobus... on katki... — sain ma

vaevalt lausuda ja ootasin, millal vanaisa pragama hakkab. Aga tema, nagu Peetergi, ei ütelnud midagi, vaid vaikis. Oleks parem olnud, kui ta oleks rielnudki.

Ma läksin voodisse ilma õhtusöögita.

Kaua ma ei saanud uinuda.

Hommikul koputas keegi aknale. Lip-pasin sinna — Heiti oli akna taga. Ta oli ebatavaliselt tõsine ja hүүdis:

— Tulin sulle järele! Sa ju igakord hilined, aga täna on näituse päev.

Ta oli nii tõsine ja imelik, et ma talle midagi ei ütelnud. Pesin, riietusin ruttu ning väljusin.

Läheme ja vaikime.

— Maili, — ütleb järsku Heiti, — ma parandasin gloobuse ära, ta ei ole enam niisugune nagu ta oli, aga selle eest on ta nüüd nõukogude gloobus. Sa ei tarvitse mulle pahane olla.

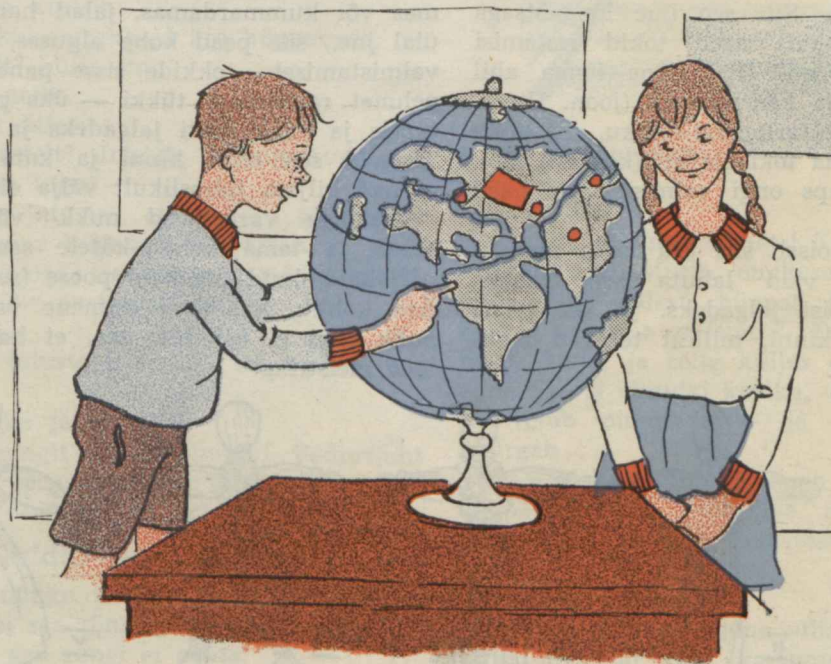
— Ma püüan, — pomisesin mina. Mul oli väga ebamugav: gloobus oli rikutud, ise ma olin selline „löögimees“ — Heitile lõin vastu pead.

Lähen ja vaikin.

Kooli me saabusime vara. Varsti aga kogunesid ka teised.

— Mjts seal parata, meie näitusepäev on kurvavõitu, — ütleb Anno Jürisoo. — Peame lahendama Heiti ja Maili eksimusi.

— Ma parandasin gloobuse ära... ma ei ole enam kahjur..., sosistas Heiti

tasakesi. — Ma ainult tegin temast uue gloobuse. Täpselt sealt, kust lask tabas, lõikasin edasi ja nii tegin uue kanali.

Kõik hakkasid naerma, isegi Anna Jürisoonaeris.

— Aga siia, — jatkas Heiti juba elava-

malt, — tuleb kanal Musta ja Kaspia mere vahele.

Ta keeras gloobust ringi ja — seal olid tõepoolest uued kanalid ja tibatilukese lipukesega oli märgitud meie Nõukogude Liit.

— Maili, vaata! — hüüatas järsku Peeter. — Pole midagi kohutavat, on vaid hoopis uus ja koguni nõukogude gloobus!

— Niipalju kui ma tema kallal ka vaeva nägin! — ütles Heiti tasa. Ise ta aga naeratas: — Selle eest ma tean nüüd kõiki meresid, mägesid ning uuendusi, ja kõiki meridiaane tean.

Tõtt ütelda, mulle näis ka, et gloobusel — polnudki viga. Palju uut oli Heiti talle juure kleepinud ja gloobus oli sootuiselt teiseks muutunud. Ma vaatasin Heitile otsa ja ka naeratasin.

Pärast seda juhtumit saime Heitiga suurteks sõpradeks. Ta tuli mulle hommikuti järele, et ma ei hilineks. Ja koolis me aitame teineteist. Ainult mahakirjutamist enam ei ole.

LÕNGAST NUKUD

Väga kergesti saab valmistada ilmekaid, kauneid ja kunstipäraseid nukke lihtsast puuvill-lõngast.

Keri tükk lõnga kämblale. Samuti keri teine tokk kolmele sõrmele. Said kaks lõngatokki: üks suurem (pikem) ja teine väiksem (lühem).

Aseta need kaks tokki ristamisi, nagu näed joonisel I. Siis seo uue lõngaotsaga nuku rinna kohalt need tokid ristamisi kokku (vaata joon. II). Mõne lõnga abil moodusta kael ja käerandmed (joon. II).

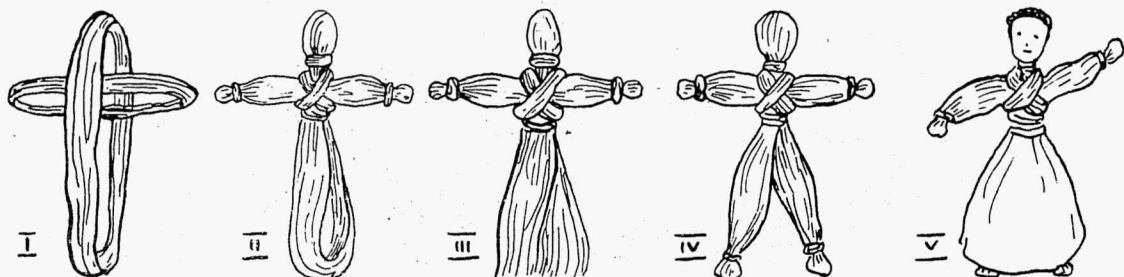
Soovid nüüd tütarlapsest-nukku, siis lõika kääridega pikema toki ots alt (keskelt) läbi. Kleidiga tütarlaps ongi valmis, nagu näed joonisel III.

Soovid aga poissi, siis ära lõika alumist tokiotsa katki, vaid lahuta see kaheks osaks, s. o. poisi jalgadeks, ja seo paari lõnga abil alt kinni, millest tekivad labajalad (joon. IV).

Tahad sa aga päris nukumeister olla, siis valmista nukule riidest põll või värvilistest lõngadest keha, näo osa kata valge riidega, joonista sinna silmad, nina, suu, aseta vattükike juusteks — ja meistritöö on valmis (joon. V).

Kui soovid oma kaunitele nukkudele mingisugust seisakut anda, näiteks nukk istumas või kummardamas, jalad hargis, käed ülal jne., siis pead kohe alguses, s. o. nuku valmistamisel, tokkide sisse panema kolm pehmet raudtraadi tükki — üks põiki käte tarvis ja kaks püsti jalgadeks ja peatoeks. Traadid seo enne kinni ja kata lõngaga, et nad hiljem juhuslikult välja ei paistaks.

Traadiga varustatud nukk võib püsti seista ja tema kehale-kätele saame väga naljakaid, kuid ilmekaid poose (seise) anda. Ära kohku, kui sinu esimene valmistatud nukk sind ei rahulda: tea, et harjutamine teeb meistriks!

Aleks sõidab raudteel

Boris Žitkovi lastejutust „Mis ma nägin“

E. Safonova joonistused

Milline on raudtee

Me istusime emaga diivanile ja ma ütlesin:

— Eks seal all kumise sellepärast niimoodi, et meie tee on rauast.

Aga onu ütles:

— Kas sa arvad, et see on nagu rauast laud? Nagu rauast põrand? Ei, vennas.

Mina ütlesin:

— Miks?

— Aga sellepärast, et seal lebab ainult kaks raudlatti — rööpad, siledad ja pikad-pikad. Neid mööda meie rattad veerevadki ja vagunikesed jooksevad ruttu-ruttu.

Mina ütlesin:

— Miks?

Ema ütles:

— Ära tüüta onu.

Aga onu kõneles:

— Aga sellepärast, et ees veab vedur. Vedur on masin. See paneb vagunite rattad käima.

Mina ütlesin:

— Miks?

— Aga sellepärast, et veduris on aur. Seal on katel veega ja selle all tuli. Veest läheb aur otse masinasse. Vaat' homme, kui rong jaamas seisab, läheme koos ja vaatame vedurit.

Mina aga küsisin:

— Aga kui rattakesed ära hüppavad?

— Millelt? küsis onu.

— Noh, neilt...

Aga onu ütles:

— Rööbastelt? Juhtub, et hüppavad. Oi, siis on alles lugu!

Ja onuke jutustas, et ta kord sõitnud ja korraga vedur hüpanud rööbastelt ja joosnud mitte mööda rauda, vaid mööda maad. Ja vedurijuht peatanud rongi.

Ema ütles:

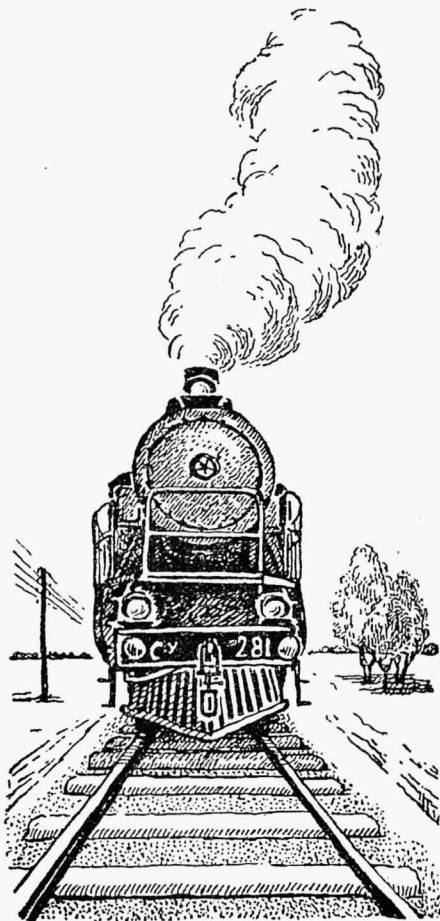
— Ärge jutustage õudusi, ma ei saa magada.

Aga onuke jatkas:

— Ega mingit õudust olnudki. Vedurijuht pani rongi seisma, see on kõik. Ja minagi võin rongi peatada, kas või praegu!

Kuidas rong peatati

Ema ja tädi ke korraga hakkasid kõnelema, et ta ei saa rongi peatada. Tahetagu ei tea kuidas, aga rongi ei peata.

Aga onuke ütles:

— Ei, võin.

Ema ütles:

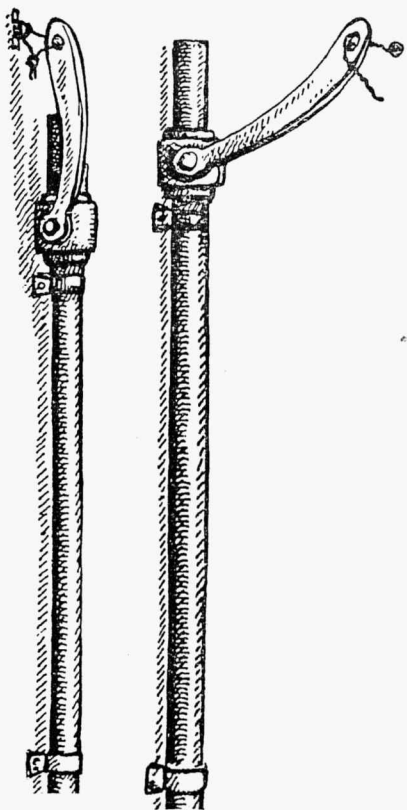
— Päh, milline rumalus! Kas pole häbi!

Mina aga istusin onukese põlvedel. Ta pani mind sülest, hüppas järsku üles ja haaras mingist pidemest. Pide oli seinal, hästi läikiv, ja selle küljes oli punane kepike. See ei olnudki kepike, vaid toru. Onuke rebib pidemest — ja äkki muudkui hüügab...

Ema peaaegu pidi lendama diivanilt, koer hüppas tädikese põlvedele, mina aga haarasin kinni onukese pükstest — ega kukunud.

Ja rong jäi seisma.

Aga siis hakkas vedur vilistama ja koridoris hakkasid kõik karjuma. Aga onuke

Kuidas me magama heitsime

Siis onuke võttis meie diivani seljatoest kinni, sealt päris alt, ja tõmbas. Ma mõtlesin, et ta murrab. Aga seljatugi paindus üles ja jäi meie diivani kohale nagu riiul. Aga meie alla tekkis nagu majake, katus peal. Ja insener kinnitas selle haakidega kohale, et see alla ei kukus. Siis ronis ta ise üles ja ütles:

— Noh, vaata, kui tore! Kas tahad tulla minu juure? Anna käsi!

Ta haaras mind kätest ja tõstis. Sinna üles tekkis samuti diivan. Tuli konduktor ja küsis pileteid, ka koeralt küsiti piletit. Tädikepistis koerakesele pileti hambusse ja ütles:

— Insol, anna konduktorile pilet. Noh, ruttu! Insol seisis käppadega konduktori poole ja sirutas koonukese piletiga. Konduktor kartis, kuid võttis siiski. Insol ei hammustanud, vaid andis pileti. Konduktor küsis:

— Kas ta esineb tsirkuses?

Aga Insoli perenaine ütles:

— Ei, ta näitab ennast kinos.

Ja siis ema seadis voodi korda ja me heitsime magama.

Kuidas me vagonis pesime

Kui ma hommikul tõusin, olid kõik juba ärkvel. Ema pani mind riidesse, võttis seebi, käteräti ja kõneles:

— Läheme pesema!

Aga rong sõitis kõigest jõust ja raputas meid nii, et oli päris naljakas. Just nagu oleks seda tehtud meelega. Aga see oli nõnda sellepärast, et rong sõitis ruttu. Me läksime kohe päris koridorikese lõppu. Seal oli uks ja väike tuba — pesemisruum. Ka silmapesukauss oli seal. Suur, portselanist, nagu küna. Kausi kohal oli kraan, aga ei mingit käepidet. Kui all vajutad nupule, siis vesi kohe aina tuleb tugevasti. Ainult, et kauss oli kõrgel. Ema hoidis mind ja ma ise pesin ennast. Pesukausi ees, seinal, oli peegel, ja selles oli näha, kuidas ma end pesin. Aga siis hakkas rong seisma jääma. Keegi koputas meie uksele ja ütles:

— Lõpetage, kodanikud. Peatuspaikades ei või.

Ema avas ukse ja ütles:

— Me juba lõpetasimegi.

Kuidas auto tahtis rongist mööda sõita

Mina küsisin:

— Aga millal tuleb Moskva?

rebis end minust lahti, läks koridori ja hüüdis valjusti:

— Ärge karjuge, sest pole midagi. See olin mina, kes rongi peatas, kohe sõidame edasi.

Ja me sõitsime tõesti edasi.

Siis tuli meie juure konduktor ja hakkas onukesega kõnelema, et kuidas ta julges peatada rongi. Aga onuke ütles, et ta on peainsener ja et ta tahtis teada, kas saab rongi peatada või ei. Ja ta läks kuhugi koos konduktoriga.

Ema ehmatas väga, et konduktor onukese ära viis, aga tädiuke ütles, et kuigi ta on peainsener, ta on siiski rumal, ja et tal käsi käib kindlasti halvasti ja et rongi võib peatada ainult siis, kui keegi kukub välja. Mõni poiss näiteks. Siis võib igaüks rebida pidevast ja selle eest ei tehta midagi.

Siis tuli onuke meie juure jälle tagasi, näost väga punane, ja tegi, nagu naeraks, ja ütles, et nüüd on vaja magada, ise aga kogu aeg muudkui rääkis:

— Noh, hüva, pole midagi. Las aga sõita! Las aga sõita!

Küllap ta vist sai siiski riielda.

Onuke ütles mulle, et varsti. Ja siis vedur vilistas ja me sõitsime.

Ma hakkasin aknast välja vaatama ja Moskvat ootama.

Aga onuke kõneles:

— Kuule, sa vaata alla. Vaata, kus nad on, need rööpad.

Aga seal, meie kõrval, läks kogu aeg kaks rööbast. Ja onu ütles, et mööda neid käivad ka rongid. Ma vaatasin rööpaid. Korraga miski möirgas hirmsasti, mürises ja meil läks pimedaks. Ma ei jõudnud veel hirmust nutmagi hakata, kui akna taga miski vilksatas, ja mulle paistis äkki, nagu lendaks meie peale hirmus masin.

Onuke haaras mind ja ütles:

— Ära karda. See on vastutulev rong.

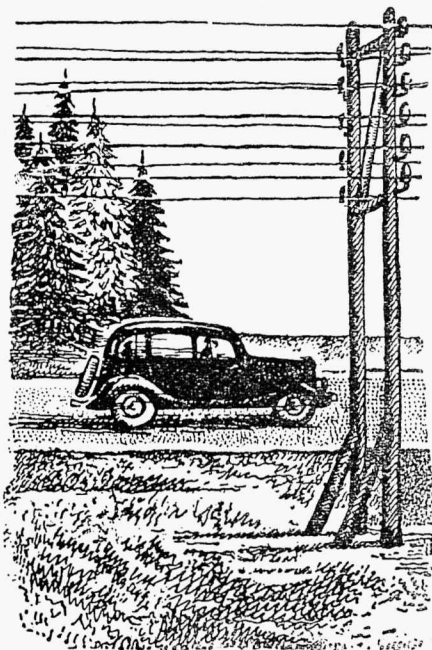
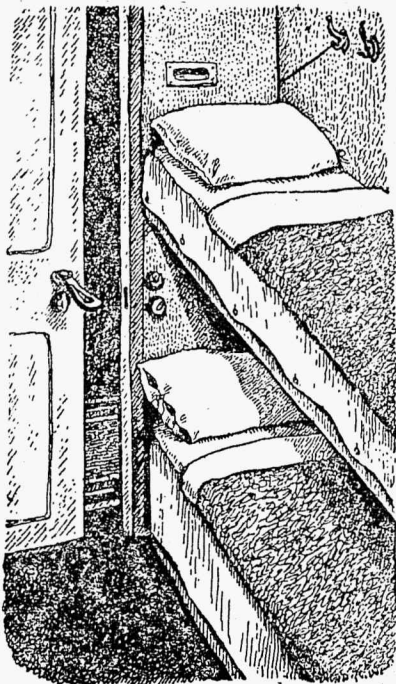
Aga seni kui ma kartma tahtsin hakata, läks jälle valgeks ja rong möödus. Ta jooksis just mööda neid rööpaid, mis olid meie kõrval.

Aknast oli näha põldu ja kaugemal küla. Aga hoopis lähedal oli maantee ja mööda maanteed jooksis auto. Me läksime ruttu-ruttu ja ta sõitis ka ruttu-ruttu. Rong veel rutemini, aga auto ka rutemini. Aga viimaks hakkas auto isegi mööda sõitma. Ja mulle teda aknast enam ei paistnudki, nii ruttu ta jooksis.

Ma ütlesin:

— Miks?

Aga onuke lausub:

— Ta tahtis meist mööda sõita ja meie ees üle meie tee sõita.

Aga siis hüüdis onuke:

— Vaata, vaata!

Ja ma nägin majakest ja siis maanteed, mis tuli otse meie tee peale. Ja tee oli kinni pandud latiga — õige suurega. Aga selle taga seisis auto ja ootas. Lati ees seisis onuke, käsi välja sirutatud, ja hoidis kollast kepikest.

Mina kisasin:

— Miks? Miks?

Mida tähendab kollane lipp

Aga onuke vehkis auto poole käega ja hõikas:

— Ei jõudnud, ei jõudnud! Vaata, kas näed: auto tahtis pöörata ja üle meie tee sõita. Aga raudteevaht sulges talle tee, sest muidu sõidaks auto rööbastele ja rong hüppaks talle peale ja tallaks ta puruks.

Mina ütlesin:

— Aga miks raudteevaht kollast kepikest hoiab?

Aga nüüd ütles ema:

— Miks sa tüütad? See pole kepike, vaid lipp. Ta ainult rullis selle kokku, et see ei rebeneks.

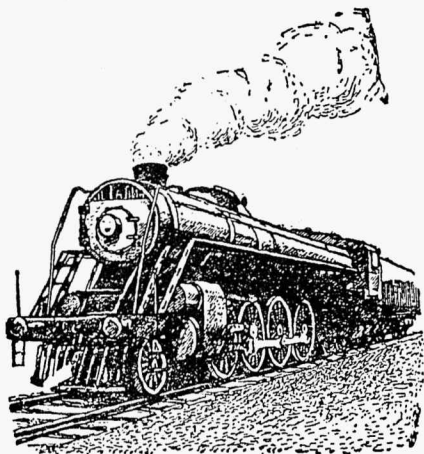
Aga onuke ütles:

— Aga mitte sugugi selleks! Kui lipp on kokku rullitud, see tähendab, et rong võib sõita täie kiirusega. Aga kui lipp on lahti, ripneb, siis tähendab, et tuleb sõita tasakesi.

Meie vedur

Ma vaatasin aknast ja nägin korraga ter-
vet meie rongi. Tee tegi käänaku kõrvale ja
mulle paistis nüüd ka vedur. Ta sõitis kõigi
vagunite ees. Kõige esimesena. Pikk, must.
Ees korsten. Ainult õige väike. Sellest tuli
auru. Aga tagapool oli putkake. Vedur
ise oli punastel ratastel. Väga suurtel, ja
vedur ajas neid kiiresti käima.

Insener ütles mulle, et putkakeses istub
vedurijuht. Kui ta tahab — võib ta veduri
lasta kõige kiiremasse käiku, nii et hoiatada
ainult! Aga kui ta tahab, jätab selle hoopis
seisma. Kui tahab — vilistab. Ja et tal on
putkas selline käepide rongi seismapanemi-
seks nagu meil vagunis. Ja et seal on ka
veel teine onu. See ei ole vedurijuht, vaid
ahjukütja. See tähendab, et ta süütab tuld
veduris. Seal on ahi ja sellesse heidab ahju-
kütja süsi.

Aga veduri taga on suur must kast ra-
tastel. See on suur nagu vagun, ja onu ütles,
et see on tender. Selles on süsi veduri ahju
ja vesi katla jaoks.

Kuidas semafor meid edasi ei lasknud

Äkki vilistas vedur. Rong hakkas seisma
jääma. Siis jäi hoopis seisma. Aga vedur
muudkui vilistas, vilistas. Ja vagunis hakati
käima edasi-tagasi, hüpati koridori, ja kõik
kõnelesid:

— Mis juhtus? Mis on?

Ja kõik läksid mööda koridori uste poole.
Ema tõusis samuti ja kõneles:

— Kas teate, mis juhtus?

Ma vaatasin aknast: vagunist hüppavad
välja inimesed, kõik vaatavad ettepoole ja

näitavad sõrmega kuhugi. Onu-insener astus
samuti vagunist välja, seisatas meie akna
juures ja süütas paberossi.

Ema hakkas aknale koputama ja käega
vehklema, et ta tuleks meie juure. Ta tuligi.
Ema küsis:

— Mis, mis seal oli?

— Rahustuge. Lihtsalt semafor on kinni.

Ema ütles:

— Siiski, oleks nagu hirm. Kindlasti on
midagi juhtunud.

Aga onu-insener vihastas äkki ja hakkas
karjuma:

— Mis hirm? Semafor — see on selline
tulp. Ja sel on ülal lauake. Kui lauake on
otse küljel, siis tähendab, et ei tohi sõita.

Aga mina jälle karjusin:

— Miks?

— Aga sellepärast, et jaamas ei ole kohta.
Seal seisab teine rong! Vaata, meile näida-
takse, et me ootaksime.

— Miks siis vedur vilistas? — küsis ema.

— Vahest on hädaoht?

— Ta tahab ainult, et rutem edasi lastaks,
seepärast kisendab. Vilega kisendab.

Siis hakkas rong liikuma.

Koridoris juba kisati:

— Konduktor, konduktor! Inimene jäi
maha!

Äkki keegi vilistas peenikese vilega, nagu
miilitsamees:

— Tüüt! Tüüü!

Vedur vilistas ja rong peatus. Siis kõik
vaatasid, kuidas onuke rongile järele jook-
sis, ja karjusid:

— Rutem! Rutem!

Siis ma nägin, — see onuke, üleni pu-
nane, tuli meie juure.

Ja kõneles:

— See oli ülemkonduktor, kes andis vilet,
et rong peatuks. Muidu oleksin jäänud
maha.

Ema ütles mulle:

— Ahhaa! Kas nüüd näed! Kas nüüd näed!
Aga ma pole ju üldse väljas käinudki.

Kuidas tendrisse vett valati

Ma nägin aknast, kuidas meie vedur koos
tendriga teistele rööbastele jooksis ja meie
kohale seisma jäi. Aga siin oli jäme tulp
ja selle küljest tuli toru, samuti hästi jäme.
Ja äkki keegi inimene ronis tendrile, püüdis
selle toru kinni, — see toru keerleb ümber
tulba, — ja pööras selle enda poole, tendrile.
Ja torust tuli vesi. Nii valas ta vett tend-
risse, et sealt seda lasta katlasse. Auru

jaoks. Vedurit veab aur ja sellepärast teda nimetatakse ka aurumasinaks.

Aga tädi ke võttis koerakese ja kõneles:

— Insol, tule! Jalutame, jalutame, Insol!

Ta kinnitas keti kaelarihma külge, kohendas lindikest koerakese kaelas ja läks.

— Te vaadake, et te maha ei jää, — ütles ema, — või muidu sõidame ilma teieta.

Aga tädi ke ütles:

— Vaadake, vedur võtab alles vett. Ilma vedurita te ära ei sõida.

Aga ema võttis vorsti ja saia, andis mulle kompvikki ja lubas, et ma ühe kompveki annaksin koerakesele.

Ma kartsin kogu aeg, et koerake tädi ke sega jääb maha ja et vedur vilistab. Sest ta läks juba ära vee juurest. Aga siis löödi kella: pumm!

Ja nüüd tuli tädi ke koerakesega ja me sõitsime edasi.

Milliseid vaguneid kõiki on

Ja me sõitsime mööda punaseist vaguneist. Neil oli ainult kaks väikest aknakest katuse all. Aga vaguni keskel olid suured uksest nagu värav. Need ei olnud inimeste vagunid, vaid kastide ja igasuguste kottide jaoks. Need olid kaubavagunid. Nii ütles insener. Aga siis tulid hoopis naljakad vagunid. Ratad nagu vagunil, aga ülal suur aam. Sellesse valatakse petrooleumi ja siis veetakse.

Ma ütlesin, et need on aamid, aga onu insener ütles, et need olevat tsisternid.

Ma küsisin, et miks. Aga onu ütles: — Sellepärast, et neid nii nimetatakse, see on kõik.

Aga mina kõnelesin kogu aeg sosinal:

— Ei — aamid, ikkagi — aamid!

Ja äkki karjatas tädi — see, kel oli koerake:

— Oi, ruttu asjad kokku! Kohe tuleb Moskva!

Jõudsime kohale

Ema hakkas meie patju kokku siduma. Insener tõstis sumadane. Algas tõuklemine. Mind tõugati hoopis koridori. Aga koridoris seisis juba kõik palitutes, mütsides ja sumadanid käes. Meie vedur vilistas. Ja korraga läks pimedaks nagu õhtul. Ja rong jäi seisma.

Ema hõikas:

— Aleks! Sa oled võimatu! Kus sa oled? Viimaks kaod jälle! — ja haaras mind käest.

Koridorist väljusid kõik. Ja siis jooksid meie juure pakikandjad. Samasugused nagu seal, meiegi jaamas, valged põlled ees. Ja me tulime välja perroonile.

Onu-insener ütles:

— Vaat', see ongi Moskva!

Aga mina ütlesin:

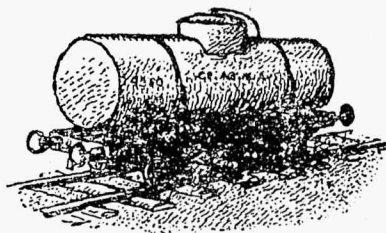
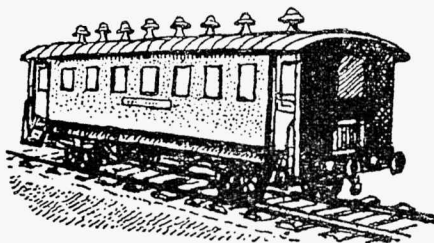
— See ei ole Moskva, vaid jaam.

Aga onu ütles:

— Nojah, jaam. Aga varsti näed siiski Moskvat. Hüvasti, Aleks!

Ja ta läks ära.

Me läksime emaga õige pikkamööda, sest inimesi oli palju. Need tulid kõik meie rongist. Ma ei ulatanud midagi nägema. Aga siis jõudsime veduri juure. See seisis ja susises. Aga veduri putkast, aknast, vaatas välja masinist. Kui me olime juba päris ligidal, hakkasin ma käega lehvitama, et ta näeks. Aga

ta ei näinud, sest ma olen väike. Siin jäid kõik seisma ja meid emaga tõugati päris kõrvale. Päris veduri juure. Sinna, kus on masinist. Vedur susises kõvasti, ma aga hõikasin siiski kõigest jõust:

— Onu masinist!

Ta vaatas alla ja nägi mind. Ma lehvitasin käega ja hõikasin:

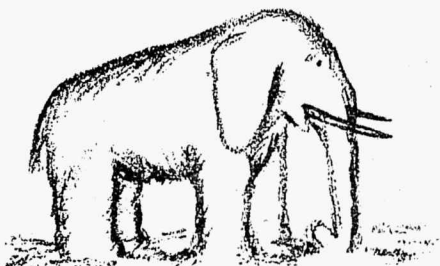
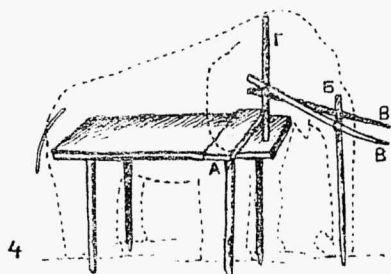
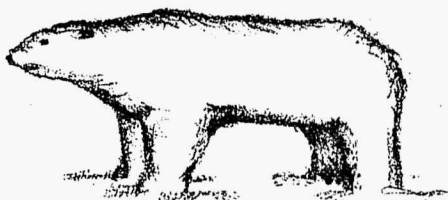
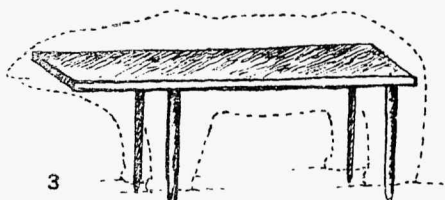
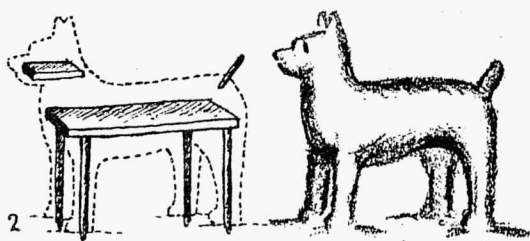
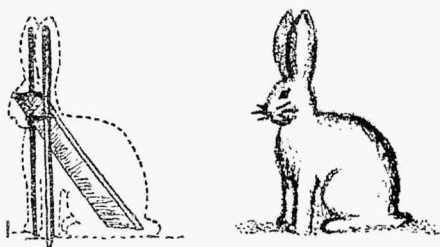
— See olin mina, kes ära kadus! See olin mina, kellest hõikas raadio!

Masinist hakkas naerma ja lehvitas ka käega.

Vedur — see oli just nagu aam, must, pikk. Aga korsten oli hoopis väike. Küll ma tahtsin, et ta vilistaks, aga ta ei vilistanud.

Lumest loomaaed

Lumimemmi on igäüks agar tegema. Aga miks teha ainult lumimemmi? Lumest võib meisterdada ka palju teisi kujud. Aeda või õue võib vahelduseks teha lumest igasuguseid loomi, koguni terve loomaaia! Vaadake ainult pilte loomadest ja kukkuge loomaaeda meisterdama.

Siin pildil nr. 1 näete jäne, mille lapsed on lumest meisterdanud. Selleks on nad lumme püsti löönud kaks kepikest, need nõõriga üksteise külge sidunud, nõõri peale kepikeste vahele lauatsakese kallutanud ja siis kogu selle „ehituse“ lumega vooderdanud. Kepikeste alumistest otstest said jalad, ülemistest kõrvad. Jänese keha tugineb lauakese alumisele otsale, kuna pea ja nina toetuvad lauakese ülemisele otsale. Silmad on söest ja vurrud puuraagudest.

Raske pole teha ka koera. Võetakse lauatsükike (joonis nr. 2), kinnitatakse see naeltega neljale kepikesele ning nii saadaksegi tugi, mis on küllalt tugev lumest koera kandma. Umbes samuti võib meisterdada ka karu (joonis nr. 3).

Elevandi jaoks (joonis nr. 4) tuleb samuti enne teha lauataoline asi ja põiki üle selle asetada kitsam lauatsükik, millele toetuvad elevandi suured kõrvad. Kaks harkiaetud kepikest (B ja B) on kihvade jaoks, nende vahel olev teine, maani ulatuv kepike on londi meisterdamiseks, kuna aga laua otsast ülespoole ulatuv kepike on toeks elevandi peale. Ümbritseme selle „luukere“ lumega, sabale toeks kasutame veel üht kepiotsakest ning elevanti ongi valmis. Nii võime lumest teha õue suure loomaaia.

„MÄNG JA TÖÖ“

AJAKIRI OKTOOBRILASTELE
LUMUB ÜKS KORD KUUS

NR. 3. DETSEMBER 1940. I AASTAKÄIK

Kaanepilt: Hando Ruus

Toimetaja: Tallinn, Pikk 2; telefon 428-83. Talitus: Tallinn, Pärnu mnt. 10; telefon 412-13
Vastutav toimetaja: K. Korsen. Tehniline toimetaja I. Peterson. Korrektorid: S. Vasard ja L. Randman.

Ladumisele antud 3. detsembril 1940. a. Trükki antud 24. dets. 1940. a. Tellimisnumber 4758. MB-48.

Väljaandja RK „Pedagogiline Kirjandus“ Tallinnas. 1½ trükipoognat. Tiraaz 7000 eksemplari.

Журнал для октябрат „Игра и труд“ на эстонском языке.

Hind 30 kop

ESTI
RAHVUSRAAMATUKOGU
AR

35.4021

Raamatupalat

40-402

KOMMUNISTI-KIVITRÜKK.